

ДЕРЖАВНИЙ БОРГ В СИСТЕМІ ЦІННОСТЕЙ ДЕРЖАВИ

«Держави, — казав грецький мислитель Антисфен, - гинуть тоді, коли перестають відрізняти погане від хорошого».

Вельми актуальною нині є проблема цінностей держави і особливої гостроти вона набуває у перехідних суспільствах, де помітні державно-нігілістичні настрої, що, певною мірою, пов'язано з їх тоталітарним минулим. Разом із тим, посилення ролі держави і підвищення ефективності державного регулювання у всіх сферах життя стало головною тенденцією сучасності, адже саме держава є основним суб'єктом економічного, політичного, соціального та культурного життя суспільства. Саме тому дослідження цінностей держави, його ціннісної характеристики є важливою теоретичною і практичною проблемою.

Аксіосфера держави формується у процесі діалогу держави і суспільства, а також держави і особистості. При цьому динаміка аксіосфери держави виражена не тільки у формуванні, але й у фіксації та освоєнні цінностей держави. Цінності держави виступають як пережиті людьми і обумовлені культурою форми їхнього позитивного ставлення до держави та її інститутів, які визначають вибір поведінки, що відповідає цим цінностям.

Формами буття цінностей держави (Ю.М. Оборотов) є, по-перше, державні ідеали, по-друге, державні інститути та по-третє,

державні образи. Серед державних ідеалів є такі цінності, як суверенітет, народовладдя, демократія, вибори, законотворчість та ін.. На рівні державних інститутів такі цінності, як монарх, президент, парламент, уряд, міністерство та ін.. Серед державних образів можна назвати такі цінності, як національна держава, правова держава, соціальна держава, сучасна держава та ін.

Найважливішою складовою аксіосфери держави є його стійкість, оскільки чим стійкіше держава, тим більшу соціальну та особисту цінність воно набуває.

Все це робить необхідним пошук нових характеристик держави, що зможуть виразити його спроможність в умовах світу, який розвивається та свого власного розвитку. Однією з таких нових проблем — є проблема державних боргів, що нерозривно пов'язана з питаннями стійкості сучасної держави.

Крім того, необхідність в нових характеристиках осмислити існування сучасної держави приводить к формуванню та використанню нових понять, які поки що не вписані в категоріальний апарат державознавства. З цієї точки зору заслуговує уваги поняття «державний борг», як нової теоретичної категорії, яка вже є невід'ємною ознакою сучасної держави, без вивчення якої неможливо зрозуміти суті та напрямку розвитку сучасної держави в цілому.

Для юриспруденції відповідь на питання про те, яким чином досягається стійкість держави має принципове значення. Стійкість держави обумовлюється як особливостями його самого і навколишнього середовища, так і характеристиками системи управління, що дозволяє чи забезпечити стійкість перебігу процесів, об'яктивно нестійких, без управління, чи може визвати втрату стійкості перебігу об'яктивно стійких процесів під впливом недбалого управління.

В зв'язку із цим можна зазначити, що в основі взаємовідносин держави та суспільства покладено принцип співпраці, взаємодопомоги та взаємопідтримки, що дозволяє найбільш ефективно та доцільно вирішувати різні завдання суспільного розвитку, найбільш повно розкривати можливості кожної ланки політичної системи. Саме в цьому виражається цінність державного боргу, який є фундаментальною основою для нормального а ефективного вирішення виникаючих проблем та задач.

Держава як головна володарююча і організуюча сила суспільства покликана забезпечити нормальне існування як особи так і суспільства в цілому, недержавних організацій, сприяти їх

розвитку і вдосконаленню, вирішувати важливіші задачі, що фактично неможливо без залучення додаткових фінансів чи проведення зваженої боргової політики. Також державна підтримка може виражатися у вигляді цільового фінансування окремих суспільно корисних програм, суспільних об'єднань по їх заявках, що знов таке неможливо без виникнення та існування державного боргу.

Таким чином залучення додаткових ресурсів та подібна співпраця і взаємодія державних і суспільних організацій, у тому числі і приватних, сприяє стабільності суспільного життя, встановленню в суспільстві режиму реальної демократії, що зводить державний борг до категорії беззаперечних цінностей сучасної держави.

Отже, державний борг займає одне з центральних, очолюючих місць в системі державних цінностей, є її стрижнем, на основі якого базується здоровий розвиток і функціонування політичної системи суспільства на користь громадян і функціонування держави в цілому, що надає їй ефективного виконувати не тільки економічну роль, але і її соціальні функції.

В той же час незбалансована державна політика в сфері залучення додаткових коштів, недбалість та приведення до великого об'єму державних боргів може привести до політичної та суспільної нестабільності, залежності національних держав, що в свою чергу може поставити під питання взагалі подальше існування держави в цілому. Що знов таки, тільки підкреслює значимість державного боргу в системі цінностей держави.

Отже, підсумовуючи, слід сказати, що: по-перше, державні борги є цінністю, оскільки вони принципово впливають на стійкість та стабільність сучасної держави; по-друге, проблема державних боргів набуває більш практичного сенсу в контексті соціального значення тієї чи іншої держави для народу та можливості вирішення державою поставлених нею завдань; по-третє, сучасна держава неможлива без регулювання та зваженого використання державних боргів і, навпаки, зловживання та надмірне залучення державних боргів приводить до кризи в державі та ставить під питання її подальше існування.